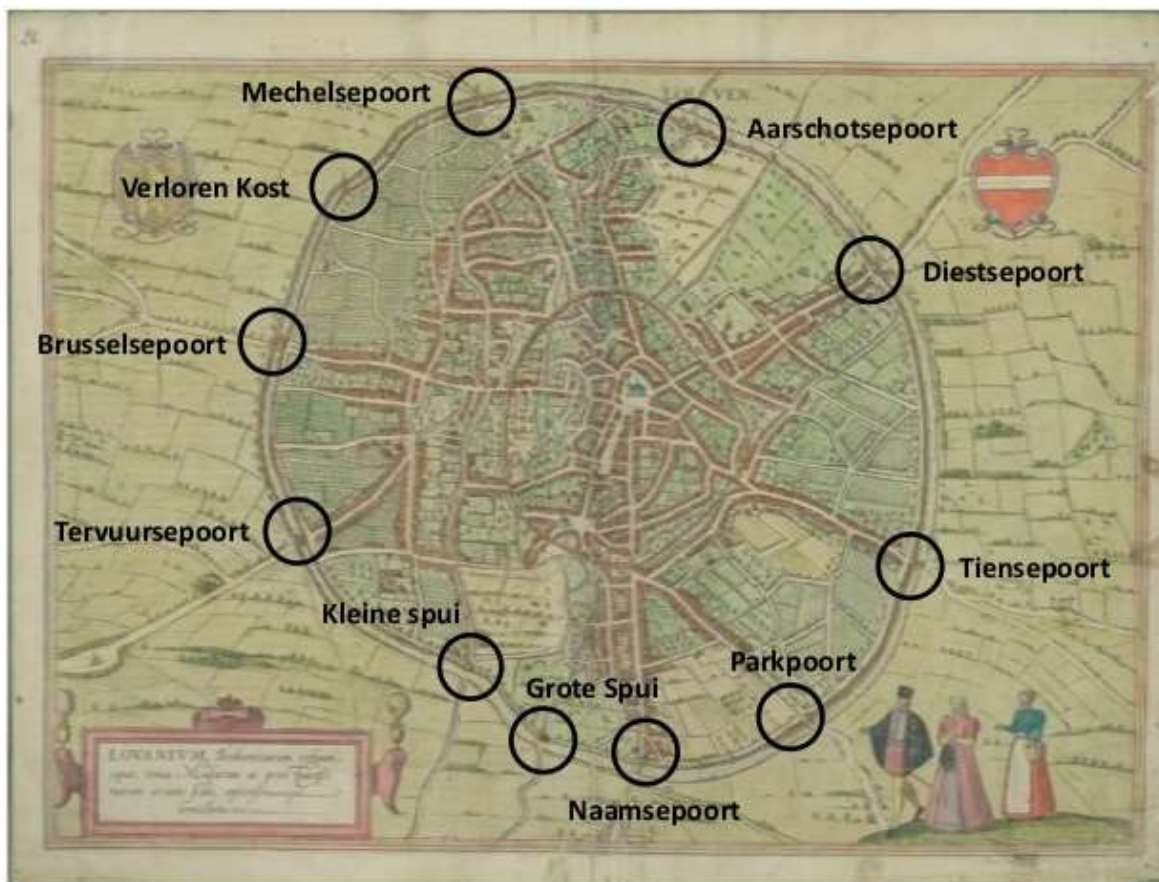

DE LEUVENSE STADSVESTEN EN HUN OMGEVING

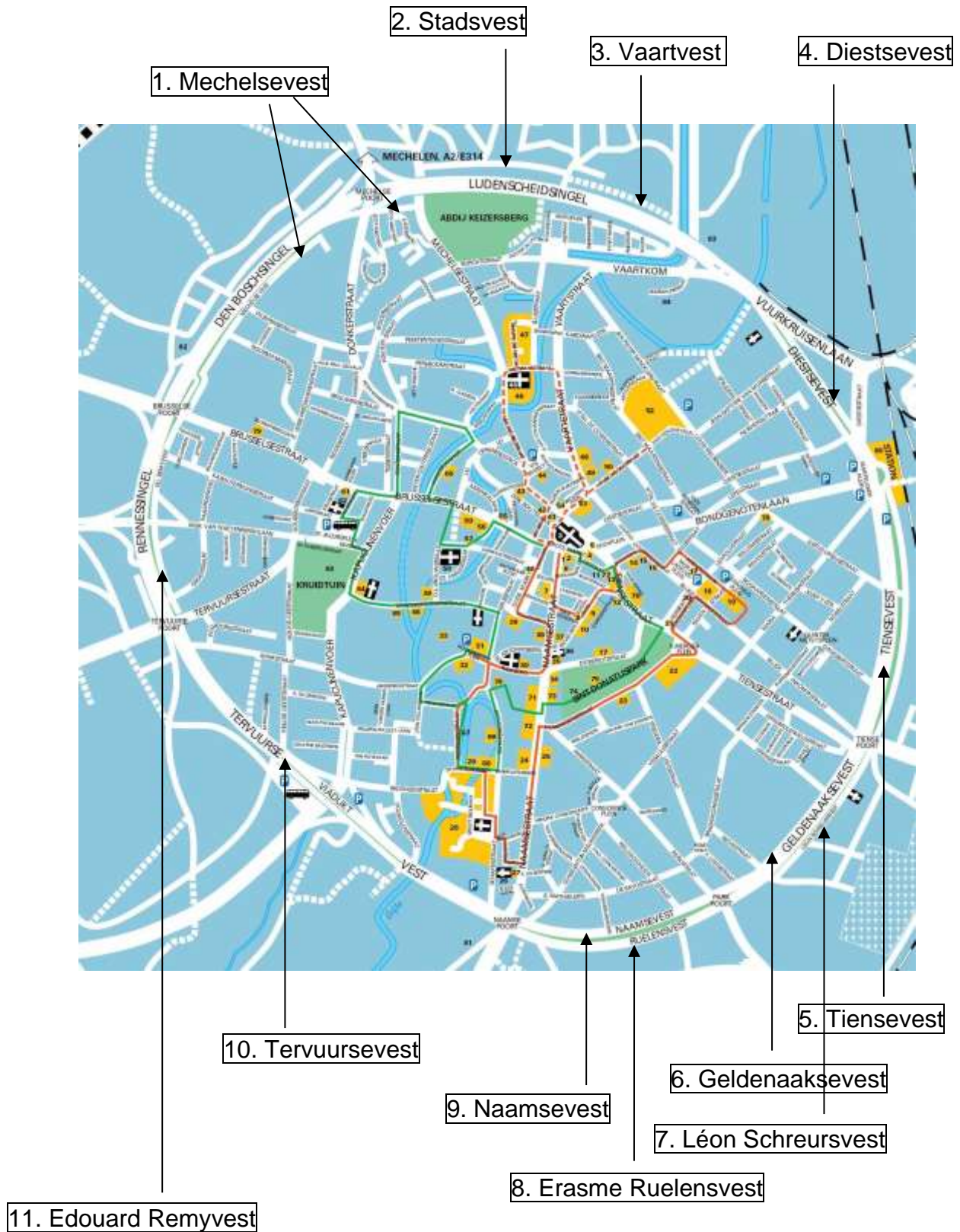
Het doel van deze verzameling prentbriefkaarten is de bezoeker enerzijds te laten kennismaken met alle Leuvense stadsvesten en anderzijds de authenticiteit van elke stadsvest afzonderlijk en gedetailleerd te belichten door de historische bezienswaardigheden in hun ruime omgeving te tonen. Bij een bezoek aan de stad Leuven kan men vaststellen dat de vesten de stad in al haar pracht omvatten. Wat in de 14de eeuw de tweede buitenste ringmuur van Leuven was, is uiteindelijk geëvolueerd tot wat men in de 21ste eeuw de 'Leuvense stadsvesten' noemt. Ontdek samen met mij de Leuvense stadsvesten en het unieke karakter van hun omgeving aan de hand van authentieke prentbriefkaarten van weleer.

Plan van de tweede Leuvense stadsomwalling anno 1356. Vermelding van 8 stadspoorten, 2 watertorens (Grote Spui, Kleine Spui) en 1 verdedigingstoren (Verloren Kost) : de basis voor de huidige 11 stadsvesten.

Afbeelding uit "Leuven in de middeleeuwen: stedelijke ontwikkeling, straten en pleinen", door Marika Ceunen bij de meet-in van 19-12-2013 en gepubliceerd op 27-01-2014; uit Hfdst.: vanaf 1341: bouw van de 2de ringmuur.

Plan van de huidige stadsvesten van Leuven

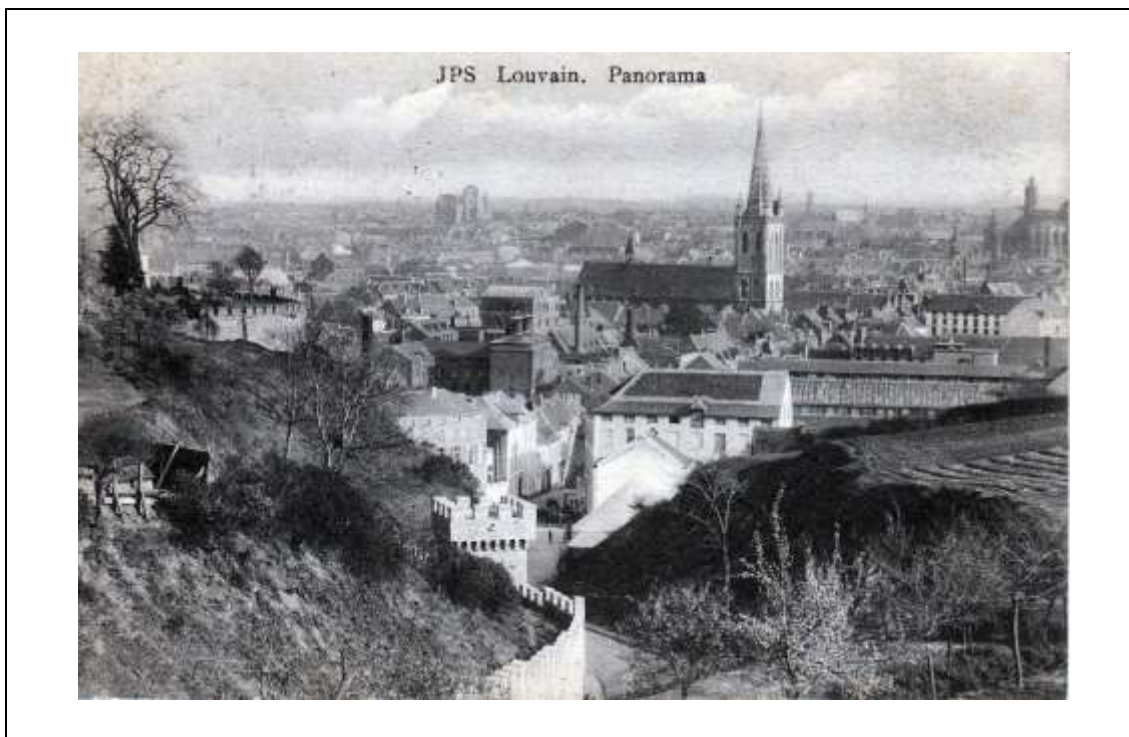

De Leuvense vesten omranden de stad. De volledige omtrek bedraagt ongeveer 7 kilometer.

- 1. Mechelsevest**
  - 1.1. De verloren kosttoren of de heksentoren
  - 1.2. Het Windgat
  - 1.3. Panorama over Leuven van op de abdij Keizersberg
  - 1.4. Abdij Keizersberg
  - 1.5. Het standbeeld van de heilige maagd Maria
- 2. Stadsvest**
  - 2.1. De vroegere vesten tussen Wilsele dorp en abdij Keizersberg
- 3. Vaartvest**
  - 3.1. De Vaart
  - 3.2. Het douane entrepôt
  - 3.3. Brouwerijen Artois
- 4. Diestsevest**
  - 4.1. De Tweewaters
  - 4.2. Parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw Middelaes
  - 4.3. Klooster der Montfortanen
  - 4.4. De Diestsepoort
- 5. Tiensevest**
  - 5.1. Het station
  - 5.2. Het Martelarenplein
  - 5.3. Het Vredesmonument
  - 5.4. De Tiensepoort
- 6. Geldenaaksevest**
  - 6.1. De Centrale Gevangenis
- 7. Léon Schreursvest**
  - 7.1. Standbeeld Léon Schreurs
  - 7.2. Stadsbegraafplaats
- 8. Erasme Ruelensvest**
  - 8.1. De Kastanjaboulevard
  - 8.2. De vroegere Philipsfabrieken
  - 8.3. Parkpoort en de Abdij van Park
- 9. Naamsevest**
  - 9.1. Naamsepoort
  - 9.2. Sint-Kwintenskerk
  - 9.3. Kasteel van Heverlee
  - 9.4. Heilig-Hartinstituut Heverlee
- 10. Tervuursevest**
  - 10.1. Groot Begijnhof
  - 10.2. De vroegere Volmolen
  - 10.3. Het voormalige slachthuis en het standbeeld van Sylvain Van de Weyer
  - 10.4. Het Kartuizerklooster
  - 10.5. Het Huis van Barmhartigheid te Heverlee
- 11. Edouard Remyvest**
  - 11.1. De tolhuizen van de Brusselsepoort
  - 11.2. Het Scholasticaat van O.-L.-Vrouw van den Congo
  - 11.3. De Luibank

Stap mee in de wondere wereld van de prentbriefkaarten van weleer, op ontdekkingstocht langs de stadsvesten van Leuven en hun omgeving.

1. Mechelsevest

Postkaart JPS, panorama Leuven, gelopen 1913. Aan de rechterzijde van de postkaart zien we het heuvelachtig gebied van de Mechelsevest. Achter de bomen met bloesems leidt een padje naar een trap die uitmondt op de Mechelsestraat. Links bevindt zich de Keizersberg. Centraal slingert de Mechelsestraat doorheen het landschap richting stad. Hier kan je genieten van een uniek zicht op de wachttorenen en de ringmuur met kantelen van de abdij. Het prachtige panorama met prominent de St.-Geertruikerkerk krijg je er gratis bij!

Dit deel van de tweede stadsomwalling van Leuven bleef lange tijd onbebouwd. De Mechelsevest is slechts aan één zijde, de stadszijde, bebouwd.

Aan het begin van de Mechelsevest, beschouwd vanaf de Brusselsepoort richting Mechelsepoort, werd vanaf 1888 door de broeders van de Christelijke Scholen een kloostercomplex opgericht naar het ontwerp van Joris Helleputte, het zogenaamde Placlet-complex.

In 1911 werd de Provinciale Tuinbouwschool 'De Wijnpers' opgericht. De school werd gesticht vanwege het economische belang van de groenteteelt in de omgeving van de stad. Gelegen in het midden van de Mechelsevest, bood deze school een tegengewicht voor het elitaire en theoretische tuinbouwonderwijs in de Rijksscholen.

De Mechelsevest wordt aan de Mechelsepoort onderbroken en geeft richting stad toegang tot een aparte site die via een verholen trap leidt naar de befaamde 'Boelenberg' (Keizersberg). Vanaf 1950 werd de bebouwing uitgebreid met 's Hertogenwijngaard, een verkaveling in typische tuinwijkstijl, sociale woningen in de wijk Keizersberg en recente eengezinswoningen in de wijk Verloren Kost. Deze drie woonsites bepalen het einde van de Mechelsevest.

1.1. De verloren kosttoren of heksentoren

Postkaart Nels Thill, Brussel, niet gelopen met de buste van stadsarchitect Matheus de Layens onder wiens toezicht de verloren kosttoren gebouwd werd.

De Verloren Kosttoren of Heksentoren, gelegen langs de Mechelsevest tegenover de Wijnpersschool, is één van de weinige historische resten die overgebleven is van de 2de ringmuur van Leuven.

Deze oorspronkelijk 50 meter hoge toren werd in 1374 onder toezicht van stadsarchitect Matheus de Layens, die eveneens de torenspits ontwierp, gebouwd als verdedigings- en uitkijktoren.

De naam Verloren Kosttoren ontstond bij de Leuvense bevolking omdat het nut van dit verdedigingsbolwerk op het hoogste punt van Leuven sterk in twijfel werd getrokken, door enerzijds de oprichting ervan in vreedstijd en anderzijds door de hoge kostprijs. De Leuvenaars beschouwden de bouw als een verloren kost ...

De naam Heksentoren zou dan weer komen van de vele stenen die men voor de bouw van deze uitkijktoren heeft moeten gebruiken.

In 1787 werd de Verloren Kosttoren verkocht en gedeeltelijk gesloopt. Van deze toren blijft enkel de monumentale onderbouw over. In 1998 werd de toren beschermd als monument.

1.2. Het Windgat

Postkaart met logo SBP, uitgeverij St^e An.Belge de Phototypie Brux., niet gelopen.
Kapel in Roeselbergdal ter herdenking van de gesneuvelden.

Het ontstaan van het Windgat brengt ons terug naar de veldslag bij Leuven tussen de Belgische opstandelingen en de Nederlandse troepen tijdens de Tiendaagse Veldtocht. Op 10-08-1831 stonden de Nederlanders van Karel van Saksen-Weimar voor de stad. Op 12-08-1831 viel kroonprins Willem Leuven aan. De Nederlanders trokken de Dijle over om zowel de Ijzerenberg langs de Brusselsesteenweg als de Roeselberg langs de Mechelsesteenweg te bezetten. In Roeselberg sneuvelden de meeste Belgische soldaten. Ondertussen was het Frans leger van Maarschalk Gérard met 70.000 manschappen de grens overgetrokken om de Belgen te helpen. Om een oorlog met Frankrijk te voorkomen sloot kroonprins Willem van Oranje een wapenstilstand met de Belgen. Op 13-08-1831 bezetten de Nederlandse prinses Willem en Frederik van Oranje symbolisch Leuven. Ze maakten een wandeling en dronken vervolgens bier in een lokale Leuvense herberg! De laatste Nederlandse troepen verlieten België op 20-08-1831. In 1836 werd op de Roeselberg een kapel opgericht ter herdenking van de gesneuvelden. De doorboorde Roeselberg en de vallei naar Leuven wordt toepasselijk 'Het Windgat' genoemd.

Postkaart uitgeverij R. & B., niet gelopen. Gedenkteken uit de oorlog van 1830, met zicht op de heuvelachtige omgeving van Roeselbergdal.

1.3. Panorama over Leuven van op de abdij Keizersberg

Postkaart Nels-Thill, Bruxelles, série 36, n° 1, gelopen 1923. In het verlengde van de Mechelsevest ligt de abdij Keizersberg. Van hieruit heeft men een met panoramisch zicht over de stad Leuven.

Postkaart, zonder vermelding van de uitgeverij, gelopen 1913. Op deze prentbriefkaart kan men, onder aan de abdij Keizersberg, de Ridderstraat zien met aan beide kanten mouterijen en nijverheidsinstellingen. De Sint-Geertruikerk is op dit beeld prominent aanwezig. Vandaag is deze autoluwe straat een gezellige woonbuurt..

Postkaart zonder vermelding van de uitgeverij, Photo Jules Van Grinderbeek, Louvain, gelopen 1918. De wijk Verloren Kost geeft uit op een apart stuk Mechelsevest met een trap die leidt naar abdij Keizersberg. Van aan de voet van het standbeeld van de heilige maagd Maria heeft men een prachtig zicht op Leuven.

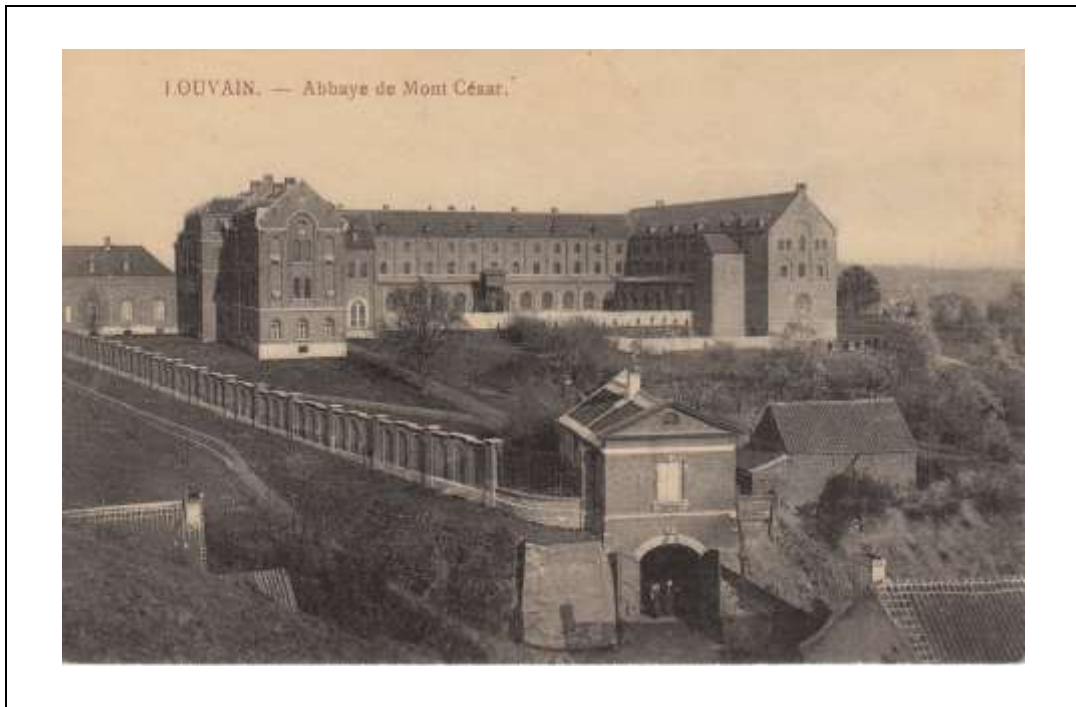

Postkaart Nels-Thill, Edition Remi Fonteyn Louvain, gelopen 1924. Van op de Mechelsevest kan je eenvoudig abdij Keizersberg bereiken. Van daaruit kan men in de verte vier historische Leuvense bouwwerken zien: de St.-Geertruikerk, de St.-Pieterskerk, het Stadhuis en de St.-Michielskerk.

1.4. Abdij Keizersberg

Postkaart zonder vermelding van de uitgeverij, niet gelopen. De Mechelsevest biedt een uniek zicht op de volledige abdij Keizersberg, door de Leuvenaars ook Boelenberg of Borgberch genoemd. Tussen 1200 en 1800 was het de burcht van de hertogen van Brabant. Hendrik I van Brabant liet deze burcht op een heuvel bouwen buiten de eerste stadswal. Zo kon de stad zowel gecontroleerd, als verdedigd worden. Vanaf de 15de eeuw werd het hertogelijk verblijf slechts gebruikt bij een blijde intrede.

Postkaart Nels-Thill, Bruxelles, série 36, n° 133, niet gelopen. De Mechelsevest levert een prachtig detailbeeld op van de ingang van abdij Keizersberg met boven de ingang de toenmalige portierswoning en op de achtergrond een deel van de abdij zelf. Keizer Karel laat begin 16de eeuw de burcht uitbreiden en verfraaien. De naam 'Keizersberg' is geboren ! Er werd in die tijd zelfs een dierentuin aangelegd. In de 17de eeuw vervalt de site en in 1782 beveelt Keizer Jozef II de afbraak en verkoop.

Postkaart zonder vermelding van de uitgeverij, n° 28, gelopen 1905. Zowel van op de Mechelsevest als van op de Stadsvest ziet men de abdij Keizersberg met zijn prachtige ringmuur, ook wel het Convent van de Paters van Maredsous genoemd, die het terrein in 1899 aankochten. De abdij werd aan Maria gewijd en in 1936 werd samen met de bouw van de grote ingangspoort ook de bouw van de abdij afgerond. In 1914 ontsnapte de abdij aan de grote stadsbrand, maar in 1944 werd ze zwaar beschadigd.

Postkaart zonder vermelding van de uitgeverij, Photo Jules Van Grinderbeek, Louvain, niet gelopen. De Mechelsevest is een ideale uitkijkpost om de abdij Keizersberg te ontdekken. Op deze prentbriefkaart ziet men haar prachtige boomgaard en abdijs tuin, die aan de oostzijde is gelegen. Vandaag is de tuin een openbaar stadspark, dat men sinds kort ook kan bereiken via de Vaartkom.

1.5. Het standbeeld van de heilige maagd Maria

← Postkaart Nels-Thill, Bruxelles, série Louvain n° 83, gelopen 1907
Van op de Mechelsevest kan men het Mariastandbeeld van abdij Keizersberg bewonderen. De beeldhouwer was Benoît Van Uytvanck

Postkaart, zonder vermelding van de uitgeverij, gelopen 1911
Op de Mechelsevest heeft men een uniek zicht op het Mariabeeld waarvan het beeld en de sokkel een totale hoogte van 15 meter hebben en een gewicht van 60 ton.

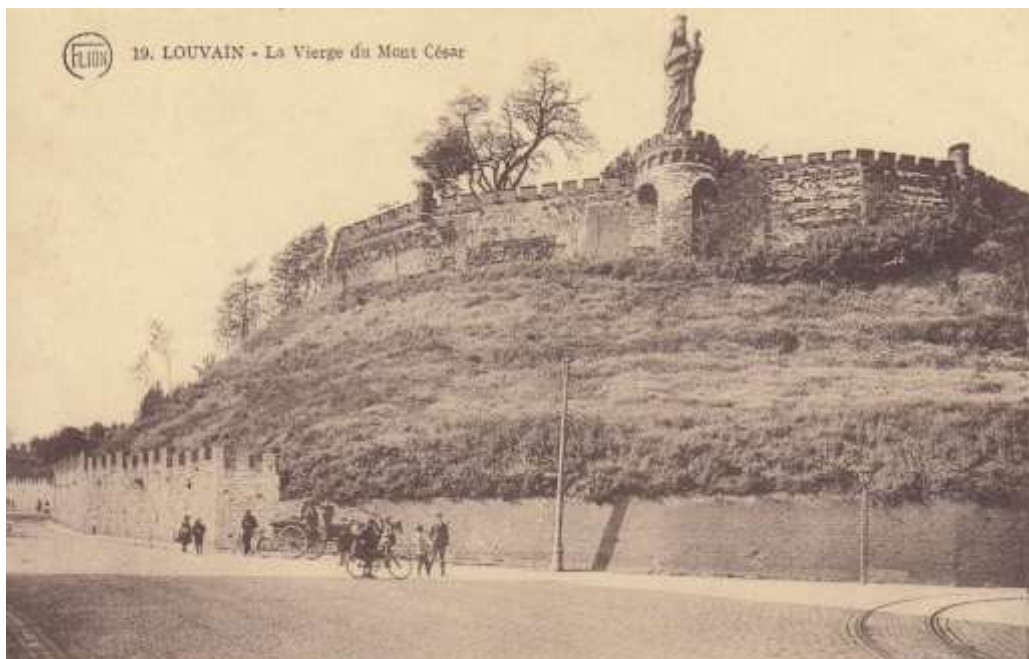

Postkaart F. Walschaerts, Bruxelles, met vermelding 'cliché F Walschaerts', gelopen met gedeeltelijk leesbare afstempeling. Maria is nog steeds de patrones van de abdij Keizersberg en is prominent aanwezig wanneer men even halt houdt op de Mechelsevest.

Postkaart P. J. Flion, Bruxelles-Nord, niet gelopen. Met als doel religieuze bescherming te bieden aan de inwoners van Leuven, torent het Mariabeeld boven de Mechelsevest uit.

2. Stadsvest

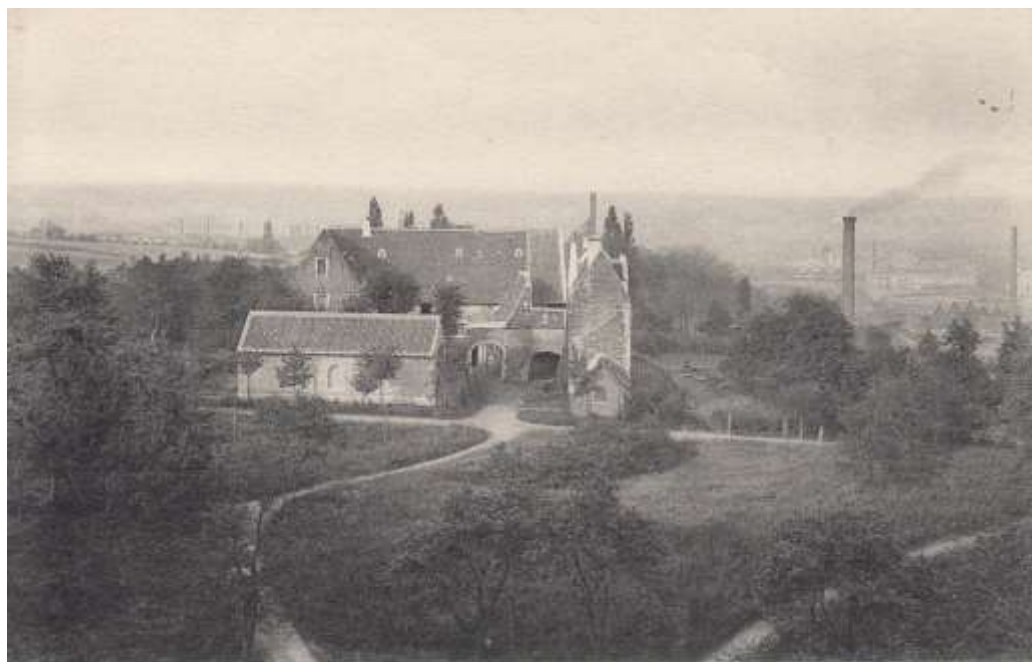

Postkaart Nels-Thill, Bruxelles, niet gelopen. Van op de vesten heeft men een uniek panorama over de stad Leuven.

Postkaart P B, verstuurd vanuit Leuven. De Vesten leiden naar de glooiende landerijen van het domein Keizersberg van waar men een algemeen zicht heeft over Leuven

2.1. De vroegere vesten tussen Wilsele dorp en abdij Keizersberg

Postkaart zonder vermelding van de uitgeverij, Photo Jules Van Grinderbeek, Louvain, niet gelopen. Langs een smal, aardens voetwegje kon men vroeger, van op de Stadsvest uit Wilsele dorp, door de vesten, de boerderij en ateliers op het domein Keizersberg bereiken.

Postkaart Nels-Thill, Bruxelles, gelopen 1947. Tussen de Stadsvest van Wilsele dorp en abdij Keizersberg glooiden de vroegere vesten van weleer.

3. Vaartvest

Opslagruimte Vander Elst

Postkaart Edit. : Office Tout Louvain, J.Cabay, Place Foch, Louvain, Nels Bromurite, gelopen 1946. De opslagruimte van sigarenfabriek Vander Elst bevond zich aan het Engels Plein aan de Vaartkom. De gevel werd bewaard en gerestaureerd en ligt nu, na een volledige transformatie van de omgeving, achter de bocht van de Vaartvest.

Postkaart Nells- Thill, Bruxelles, série 36, n° 61, gelopen en verstuurd vanuit Leuven. Via een voetgangersbrug kon men vanuit Wilsel-dorp eenvoudig de overkant van de vaart bereiken. Momenteel wordt enkele meters verder een volledig nieuwe brug gebouwd, die zal aansluiten op de Vaartvest.

3.1. De Leuvense Vaart

Postkaart Nels-Thill, Bruxelles, gelopen 1929. Wie de Vaartvest volgt, richting station, komt automatisch aan de Leuvense Vaart terecht. Vijfhonderd arbeiders hebben gedurende twee jaar onafgebroken gegraven aan het kanaal tussen Leuven en Mechelen.

Postkaart Nels-Thill, Bruxelles, niet gelopen. De binnenscheepvaart vormde achter het Engels Plein (de huidige Vaartvest) de kern van de belangrijkste handelsactiviteiten. Op 21.12.1752 werd het kanaal met water gevuld. Het zou echter nog tot 1763 duren vooraleer het kanaal kon gebruikt worden wegens problemen met de sluizen en de dijken.